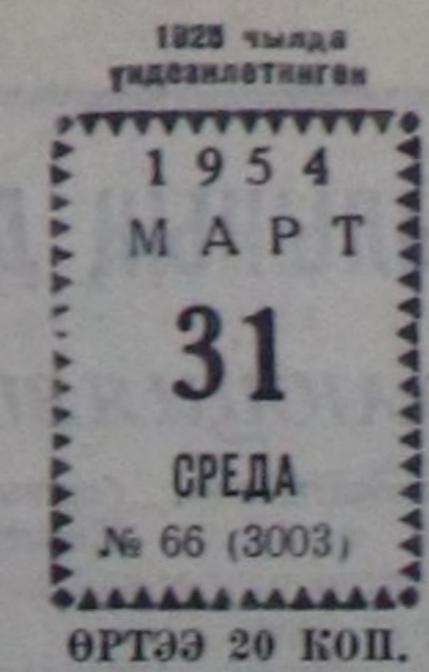

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиясының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

РЕДАКЦИЯГА ЧАПАЛАР (3 арын).
М. Чубинидзе.—ССРЭ-НИҢ УЛУС-ТАРЫНЫҢ АКЫ-ДУНМА ӨГ-БҮ-ЛЕЗИНДЕ. Совет Грузия (3—4 арыннар).
П. Калинин.—Колхозтарга орулгачарылга сметанын шын тургузар (4 арын).
Чонун ортузунга кино-чурук көр-

гүзүлгезин экизи-биле организаастар (4 арын).
Кыдат Улус Республикада (4 арын).
Болгарияның Улус Республикасы биле Кыдат Улус Республиканың аразында бараай солчурунун болгаш төлөгелериниң дугайында дугуржулгага ат салганы (4 арын).

Мурнакчы башкыларның дуржулгазын непередир

Коммунистг партияга баштаткан бистин совет улзувус бодунуң идегелди келер үези—аныак салгакчыларны бедик моральга, арыг мөзүшварга кижизидип, өөредириниң хундулуг болгаш чаагай херээн башкыга идеген даандыргаш, оок мурнунагы шынгыг негелдени салып турар. Партияның XIX съездиниң директиваларында айтыканы ышкыш, улусчу совет школаның кижизидикчи, өөредикчи сорулгазы улам улгаткан турум, башкыларның мурнунагы салдынар негелде кажангызындан артык бедээн.

Совет школаның ол улам өзүп турар бедик негелдезин алдарыны-биле хандырып, коммунистг кижизидилгениң, башкылашканының нарын, берге айтырыларын чедишкениниң шиптирлеп, аңаа үргүлүчү эки түнелдерни чедип ап турар, бодунуң херээнни өзүлүг мастерлери апарган кайгамчыктыг башкылар бистин чуртувуста муң-муну-биле саватынар. Олар боттарының дуржулгазын чүгле соксаал чок байлакшыдып турар эвес, харын өске бүгү башкыларны база байлак дуржулга биле сагыш човангыр чөпөсөлөп, өстүрүп, мычангаш чуртка улус өөредилгезиниң, культура хөгжүлдезиниң херээнне үнелеп хавмас салышкыны кирип келгеннер.

Школаның, класстың өөредилгениң кижизидилгели ажилына бедик көргүзүлгү чүгле башкының билинин деңгелинде эвес, харын оң аңаа мергежилниң соксаал чок байлакшылында база биче эвези-биле хамааржырын совет педагогика эртеминиң хөй чылдарыг дуржулгазы көргүзүп турар. Бичаарга бедик мергежи аңаа-ла чаагаар төрүтүп келбес, ону чүгле кызымак чүткүл, сыныш чок демисел-биле чедип ап болур.

Шылтарангай совет педагог А. С. Макаренкоуң педагогиктиг ажил-чорудулгазының төвүзүн алырга, бергелерни алып тилээр дээш оң эглиш дивес күзөл-соруктуу, быжыг туруштуу, дидим шиптирлеп, биче чаштарның сеткил-салгыжыча сиңигип билер уран аргалыны ону кижи сеткилдериниң инженер, кижизидилгениң кайгамчыктыг мастери кылдыр хуулдурганы чүгле башкыларга эвес, харын бүгү совет улуска эки билдингир.

Ол болгаш өске-даа орус база совет шылтарангай педагогтарының кайгамчыктыг үлегерин эдерип, оларның чогаалдарын кызымак өөренип тургаш, педагогиктиг мергежил талазы-биле көсү өзүлдени алган, мурнакчы башкылар бистин область школаларында база эвээш эвес. Оларның аразында школага ажилда-ла он чыл чаа алып чоруруу, мычалажок бедик мергежилди, байлак дуржулганы чедишкенин шиптедил шыдапкан аныак башкылар бар.

Кым-на ажилына ынак, мергежилни өстүрер дээш доктаамал ажилдап, өөренип чоруур болду, ол кижи дүрген өзүчүл дээрзин Шагаан-Арыг ортума, Хандагайты чеди чыл школаларының башкылары С. Дүкежек, Х. Бюрбю оларнын чижээден билер бис. Олар он ажыг чылдар бурунгаар чаа-ла ажилдап эгелээ, дуржулга чок аныак башкылар турган. Бодунуң херээнге өзүлүг бердинип, билг дээш, мергежи дээш чүткүлдүг ажилдап келгени-биле оларның кайызы-даа ам улус чырыдышкынының шылгаракчылары, РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкылары апарганнар.

Школаларга эвээш эвес чылдарда ак-сеткилди ажилдап, чыл буруде бедик шынарлыг өөредилгени берип, мычангаш школаларының, чонун

изиг ынакшылын, бедик хундүктелди чаалап ап келген мындыг мурнакчы башкыларны бистин школаларывыстан он-ону-биле санап болур.

Ынчалажок ол мурнакчы башкыларның ажилынын дуржулгазын кичээнгелди өөренип, ону бүгү башкыларның ортузунга пропагандалап непередир ажил областа мынчага боттанмай турар. Облоно болгаш башкыларның билг, мергежилни бедидер институт, тус-тус районнар мурнакчы башкыларны хуралдарга, конференцияларга каш чылды улаштыр хөй удаа адап, дужаалдарга бижип, паралаалга чарлап келгеннер. Оларның аразына РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкылары Г. В. Корнев, А. Г. Кузьмина, А. П. Лаврентьева, С. Ш. Дүкежек, Х. С. Бюрбю, Е. И. Федорова болгаш өскелериниң-даа аттары делгеренгей-биле чарлатынгылаан.

Ынчаарга ол чыл-чылы-биле илеткелдерге ады үнүп келген мурнакчы башкыларның чалгызының-даа ажил дуржулгазын долзуу-биле илередип, өзүлүг эртеминиң үндезиниң шипчел чөгаткан чалгыс-даа методтуг ажил чок. Бир эвес улус өөредилгезиниң удурткучулары, ылангыя школа инспекторлары, методистер үстүнде сурагыл башкыларның практиктиг дуржулгазын хынамчалыг өөренип, байдып непередирин оралдашкан болза, өске бүгү башкылар оон чугула өөредигин алган, мычангаш школаларда өөредилге-кижизидилгелиг ажилдын нити деңгели амгызындан ушчок бедээн турар ыяк.

Область школаларында мурнакчы кижилерниң чүгле аттарын алпартыла-ла, оларның практиктиг ажилга мөөнээн дуржулгазы калбак неперезишкени алганы ол эвес дээрзин улус өөредилге органнының удурткучулары ам черле билер өй келген. Мычангаш облоно, тус-тус районнар, ылангыя башкыларның билг, мергежилни бедидер институт башкылар-биле ажилда ол шын эвес практикадан дарып чалып, мурнакчы башкыларның дээр дуржулгазын непередирин херээн чөп организаастап, башкылашкында, өөреникчилер-биле класстан, школадан дашкар кижизидилгели ажилынын шиптирлеп иле эки дуржулга бурзу бүгү башкыларның практиктиг ажилына калбаа-биле ажилдап турарын чедип алыр журулуг.

Кызылда башкыларның билг, мергежилни бедидер институттун эртемнер аайы-биле тускайлап деригилези кабинеттери, районнарда педагог кабинеттер, школаларда методиктиг булчунар башкыларның мурнакчы дуржулгазын өөренип, непередириниң өзүлүг төптери кылдыр хуулган, оларга «Педагогиктиг номчулгалар», делгелгелер үргүлүчү организаастынган, дуржулгазы башкылар боттарының ажилының дугайында лекция, илеткелдерин номчаан турарын хандыгар херек.

Башкыларның мурнакчы дуржулгазын непередир калбарынагы школалар аразында тургусулаан методиктиг каттыгышкынар, ажык кичээлдерниң организаастышкыны чугула роль ойнар. Ылангыя политехниктиг өөредилгеге, өөренип эрткини катаптаарына хамаарышкан айтырылгар талазы-биле оларга дуржулгалыг башкыларның көргүзүлгү кичээлдер эрткинишкенин практикалары чугула. Мычангаш область школаларында мурнакчы башкыларның дээр дуржулгазын байлашкыдып сайырадыр, пропагандалап непередир ажилды моон сонгаар партия болгаш улус өөредилге органнының кичээнгелиниң төвүнге тургузар херек.

Улусчу талантыларның көрүлдези

Москвада, уран-чүүл ажилдакчыларын Төп Бажында, концерт залдарында, клубтарда болгаш найысладды культура Бажынарында Россия Федерациязының көдээ боттыгыг уран-чүүл көрүлдези улуг чедишкенин-биле эртин турар.

Конкрет жюрииниң мурнунагы бүгү областарың, крайларың болгаш Россия Федерациязының республикаларының төлээлери—1000 ажык кижи ойнап турар. Нити ырылар, танец коллективтери, улусчу хөгжүмчүлөр

Май 1-ге алдар кылдыр Кузнецкиниң комбинатының рудниктеринде

СТАЛИНСК (Кемерово область). Кузнецкиниң Сталин аттыг металлургия комбинатының даг рудазының бүдүрүлгелериниң коллективтери март 26-да бирги кварталдың үлүүнүң ич сөөлүг тонна демир рудаларын берген.

Эрткен чылдың ол-ла үези-биле деңнээрге руда тывыжы 8,3 хуу өскөн. Ажылчыларның күш-ажылы-

Квартал планындан МОЛОТОВ. Кизеловскиниң хөмүр даш бассейниниң мурнакчы шахталарының коллективтери май мурнуңу, социалистг чарыжына киришпешаан, оттулар чүүл тывыжын улгатырып турар. № 5/13 болгаш «Октябрьнок» шахталарының дагжылары хөмүр даш тывыжының квартал планын хуусаа бетинде күүсеткени-

Хоорайларның ногаанчыдылгазы

Часкы чылыг хуннерниң эгелээни-биле кады хоорайларның ногаанчыдылгазының талазында улуг ажилдар чуртта калбарган.

Соци хоорайны мөңгө частыг хоорай деп адап турар. Ам ында роза болгаш нарцисстер чечектели берген, тооруктуг ыяштар чечектелип, агаар мимозаларың кайгамчык чаагай чыды-биле дола берген. Садчылар курорттук часкы ногаанчыдылгазы кирипкенир. Сталин аттыг проспектиде, Ленин аттыг скверде болгаш далай кыдының паркында Гималайның пөштерин, ыяштарны, чаагай лаврларны, эвкалиптерни, пальмаларны, олеандрларны олуртуп турар. Хоорайның оранжерияларында (чылыг чериң үнүштерин өстүрер тускай чер) элээн каш миллион чечектерин өстүрүп үндүргөн, 20 муң ыяштарны болгаш шимеде үнүштерин олуртуру-биле белеткел кылган.

Одессаның парктарында болгаш садтарында часкы ажылдар эгелээш. Ыяштарның болгаш шимеде үнүштерин олуртууга чоруп турар. Котовский аттыг аныак чараш сад

ның бүдүрүкчүлүг дыка бедээн. Ол чорукка чамдык участоктарга күш-ажылды циклиг организаациязын непереткени болгаш дыка хөй перфораторлуг өрүмнээшкенини калбаа-биле ажылгааны уjur-дузалыг болган.

Ам рудниктерде май 1-ге алдар болдурган чарыш калбарган.

Ам бассейнде бирги кварталдың онаалдындан ажыр хөмүр дашты 10 шахталар берип турар. Олар Барыын Уралдың үлүтүг бүдүрүлгелеринче пландан ажыр 20 эшелон хире оттулар чүүлү чорутканнар. (СЭТА).

мырынай далай эринде турар. Ол элээн каш гектар черни ээлеп турар. Львов долгандыр үжөн километр радиуста калбак ногаан зонаны кылып турар. Бо чазын база 550 гектар чер аныак ыяштар-биле шытынар. Күзүн белеткел кылган участоктарда 40 ажыг уксаалыг ыяштарны болгаш шимеде үнүштерин — каас чараш дубтарны, хадыларны, диттарны, Амурнуң бархаттарын болгаш өске-даа ыяштарны олуртуп турар. Бүгү шөлдүг барык-ла дөртүң үш кезинде катчимистиг ыяштарны болгаш кат сыптарын олурткан.

Киргизияның хоорайлары ногаан үнүштер-биле шытынып турар. Фрунзениң кудумчуларында карагачтарны, асеньерни болгаш өске-даа ыяштарны олуртуп турар. Хоорай кыдында нитизи-биле 500 гектар ажыг шөлдө ыяш олуртуушкунун кылып турар. Ногаанчыдылга ажилдары Ошта, Джала-Абалта, Кызылда болгаш республиканың өске-даа хоорайларында чоруп турар.

Туркменияның хоорайлары болгаш районнар төптери ногаарып турар. (СЭТА).

Эки көргүзүлгөр

Кызылдың сапог мастерскаязының коллективни бүдүрүлгө планын чылды баштайгы хуннеринде эгелээш багай эвес көргүзүлгелриг күүсөдип келген. Тодаргайларга нити продукция бүдүренин январьда—103,1 хуу, февральда—113,7 хуу, а бараан-продукцияны планын январьда—106,9 хуу, февральда—115,3 хуу күүсеткен.

Коллектив күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 5 хуу бедидерин чедип алыр деп хүлээнген, ийи айларда ол сорулганы 8,8 хуу чедир бедиткен, бүдүрүлгө ол аразында күрүңгө пландан ажыр 22.450 рубльдиң продукциязын берген.

Ажылда чедишкенини быжыг-лавышсаан, улам бедик көргүзүлгелриг болурунга коллективтиң ишчилери күженишкенин ажилдап, марттың баштайгы он хонунда бүдүрүлгө онаалдазын 102 хуу күүсеткен.

Бир хүнде

Кызылда аш-чем комбинатының коллективни марттың бүдүрүлгө планын ажыр күүсөдир сорулга-биле март 21-де воскресник кылгаш, хоорайның чонунга 40 муң ажыг рубльдиң хлеб, булочка болгаш кондитер кылыгыларын бүдүрүп үндүргөн.

Коллективтиң ажилчыны эш Тонкиктиң бригадазы ол хүн пландан ажыр 5.000 рубльдиң аш-чем чүүлүн кылып, эш Крипаченкоуң бригадазы хүн нормазын 136 хуу күүсөдү, воскресникке идепкейлиг киришкеннер.

Школлага одаар ыяш

Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозунун баштаар чери школаның одаар ыяшын белеткээрине улуг кичээнгелин салып турар.

Колхоз баштаар чери ыяш белеткелдиг ийи бригаданы тускайлап тургусканының түнелинде беш хонук иштинде школага 414 кубометр, колхозтун херегелинге 124 кубометр ыяшты хап тургускан.

Часкы тарылгага белеткел

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районуң Шемиде «Большевик» колхозтун колхозчулары Ак-Кара-Сугун 300 гектар ажыг кур шөлдүн ажиллаче кирип, ону сүгүгүттүг болдулары-биле чаа буга казышкыны дарып эгелеш чоруда, база картофель болгаш ногаа культураларының тарылга шөлдүн 16 гектар чедир, тарваа культуралары 650 гектар чедир калбарынын чугаалашкыш, боттандырып эгелей берген.

Хараганны кур шөлдери тарылгаже кирир дээш хову бригадазы Шемиде 32 гектар черин хараганын туруп арылаан болгаш ол ажилын үргүлүчүп турар. Ак-Кара-Суга 60 гектарны хараганын туруп узутылары-биле 20 ажыг колхозчулар ажилдап кирипкен.

Часкы тарылгага үрезин кылдыр 91 тонна тараны арылааш, үнүшкүн талазы-биле хыналдазын доос-

УЛУГ-ХЕМ РАЙОН

Улуг-Хем района Калинин аттыг колхозтун дарганнары Чүгүртэй биле Балдан часкы хову ажилына белеткел талазы-биле чарышты ажилдап турарлар. Март 20-ге чедир эш Чүгүртэй 10 тергелерниң септелгезин дооскан, бир трактор шанаа база кылган. Колхоз бүдүрүлгезиниң өске-даа ажилдарына ол идепкейлиг киришип турар.

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле).

Өвүрде «Коммунизмче орук» колхозтун колхозчулары 190 центнер кызылтыстың болгаш 200 центнер ажыг өске-даа үрезиннерни арылап, үнүштүг шынарын бүрүнү-биле хынал дооскан. Бир парник онгарын, 20 ажыг рамадары болгаш ногаа өстүрер муң ажыг ирик довурактыг саважыгаштарны белеткээш, ногаа өстүрүлгезин эгелей берген.

Улгаттыр каттышкан колхоз Кызыл районуң «Баян-Хем», «Малчын» колхозтарың улгаттыр каттыжарынын хурал чоокта чаа болуп, аңаа ийи колхозту улгаттыр каттыштарынын шиптирээш

Чкалов областың Ильинск МТС-иниң комбайнёру, Социалистг Күш-ажылдың Маадыры П. В. Нектовту Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫ

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун 1949 чылдың март 3-теги Чарлының өзүгар, Социалистг Күш-ажылдың Маадыры атты тыпсыр эргени берип турар 1953 чылда тарваа культураларының ажаап алдышкынына болгаш бастырылганына бедик көргүзүлгелриг чедип алганы дээш 20 ажыг хунунуң дургу-

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль. 1954 чылдың март 27.

зуңда ажаап алганы шөлдүн 10054 центнер тарваа культураларын «Сталинец—6» комбайн-биле бастырып алган. Ильинск МТС-иниң комбайнёру, Социалистг Күш-ажылдың Маадыры Прокофий Васильевич Нектовту Ленин ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

ВЛКСМ ТК-ның пленумунун дугайында информастыг дыңнадыг

Комсомолдун XII съездинден сонгутурган ВЛКСМ Төп Комитетиниң бирги пленуму болуп эрткен. Пленум организаастыг айтырылгарны чугаалашкан.

Эштер Р. Т. Аблова, Д. П. Горюнов, В. И. Залужный, В. И. Кочемасов, П. М. Машеров, А. А. Рапохин, С. К. Романовский, В. Е. Семичастный, З. П. Туманова, М. И. Халдеев, Г. П. Шагунов, Г. Г. Шевель, А. Н. Шелепин составты ВЛКСМ ТК-ның бюрозун пленум сонгаан.

ВЛКСМ ТК-ның бюрозунуң кежигүнеринге кандидаттарга: эштер В. М. Стриганов, В. Т. Шутюлов олар сонгутканнар.

Пленум ВЛКСМ ТК-ның бирги секретарына эш А. Н. Шелепини сонгаан.

ВЛКСМ ТК-ның секретары-дарына сонгутканыр болза: эштер Р. Т. Аблова, В. И. Залужный, В. И. Кочемасов, А. А. Рапохин, В. Е. Семичастный, З. П. Туманова.

ВЛКСМ-ниң Төп ревизия комиссиязының хуралының дугайында информастыг дыңнадыг

Комсомолдун XII съездинден сонгутурган ВЛКСМ-ниң Төп ревизия комиссиязының хуралы болуп эрткен.

ВЛКСМ-ниң Төп ревизия комиссиязының даргазына эш С. М. Веселов сонгуткан.

БИСТИҢ ОБЛАСТА

Мурнакчы чолаачылар

Кызылдың автотранспорт конторазының чолаачылары областың бүгү районнарының аразына чүкк өөрүтүлгезин доктаамал экижидер сорулга-биле база чүкк болгаш пассажир өөрүтүлгезиниң бүдүрүлгө планын долдуур болгаш ажыр күүсөдир дээш алган хүлээлгезин чедишкенин күүсөдип турар. Автобус чолаачылары эштер Дресвянников, Лыков, Пахабов, Горелов, Углев олар март 20-ге чедир районнар аразына пассажирлер дагжылаарынын планын 160—260 хуу чедир күүсөдип, дыка хөй кывар чүүлү камнап алганнар. Хоорайның кудумчу автобустарының башкарыкчылары эштер Лушаев, Бондарев, Степанов, Шагов олар март 25-ке чедир пассажирлер дагжылаарынын километр талазы-биле планын 120—130 хуу чедир, чартык тонна ажыг кывар чүүлү камнап ап, социалистг чарышты мурнакчылары болуп турарлар.

Чаш малды бүрүн доруктуруп турар

Чаа-Хөл районуң Ленин аттыг көдээ ажил-агы артели нитиниң мал ажилыча кол кичээнгелин салып турар. Моон түнелдинде мал менди, семис чыл ажил, төртүңгөн чаш мал бүрүн, эки доругуп турар. Сөөлү үеге чедир 239 хойдан 241 хураганы, 86 өшкүдөн 102 анайы алган.

Колхозчу малчыларда Даржа, Бурбужен, Шаптар-оол ышкыш мурнакчылары хөйүг демделгел болур.

Колхозтун почтачызы

Эрзин районда «Кызыл сымды» көдээ ажил-агы артелиниң почтачызы эш Кыргыз Бижеэ ол ажилына бир чыл ажыг ажилдап турар болгаш чонун харылдазын ак-сеткилди хандырып келген.

Эш Бижеэ чүгле онашкан ажилына эки ажилдап турар эвес, партия агитацияны улус массаларын ортузунда доктаамал чорудуп турар. Кыргыз бо чылдан колхозчуларын ортузунга 12 удаа беседа кылган болгаш солун номчулгазын үзүктел чокка чорудуп келген.

В. И. Ленин аттыг пионер организациясының ажылының дугайында ВЛКСМ-нің XII съездизиниң резолюциясы

I.

Бистик чуртувустун анык салгакчылары Коммунисттик партияны, Совет чазактын, бүгү улустун кайгамчык чагай ынакшылы болгаш кичээнгей-биле хүрээлеткенер. Өөрениринге, дыштанырынга, чогаадыкчы мергеждилерин хөгжүдериңге эн-не калбак болдунар аргаларны совет урууларга тыпсып берген. Школаларның саны чыл келген тудум-на өзүп, улус өөредилгезинге акшаландырышкын улгадып турар. Пионерлерге болгаш школаларга пионерлерниң муң-муң ордулары, бажынары, анык натуралистерин, анык техниктерин станциялары, экскурсия базалары, урууларны демир оруктары, садтар, парктар ачтытынган. Урууларга чечен-чогаадык болгаш эртем-непередилгезиниң литературасы миллион-миллион тиражтарлыг парлатылып үнүп турар.

Эң чоокку чылдарда чеди чыл өөредилгезинден бүгү-нииниң ортумак өөредилгезинче шилчириниң болгаш ортумак школага политехниктиг өөредилгени боттадыларын дугайында Совет Эвилелиниң Коммунисттик партияның XIX съездизиниң айтышкыны болза, өзүп олдар салгакчыларын дугайында ханы сагыш салымшкын-биле сиңиккен.

Совет школаларының амдыралы В. И. Ленин аттыг пионер организациясының ажил-чорудулганын биле үзүлбес холбаалыг. Амгы үеде пионер назылыг өөреникчилериниң хей нуруузу пионерлер болуп турар. Пионер организациясы урууларны Совет чуртунга ынак, бердинген өзүга база улустар аразының найыралының болгаш пролетаржы интернационализмниң өзүзунга кижизидип турар. Анык пионерлерниң организациязының ажылы школаның өөредилге-кижизидилгениң ажылының адырылбас кезээ болу берген.

Пионер организациясы болза, хей хевирлиг ажылды чоруулу, урууларны хей-ниити амдыралына хандыкшыдып, өөредилгени медреселди көөр, сагыла-чурумун, күш-ажылга ынакшыдып, билгилерге сонургалды болуп чорукка кижизидип турар. Миллион-миллион пионерлер эки өөренип, боттары улегерлиг ап чоруулар. Дружиналары болгаш отрядтарыны ажил-чорудулганын боттарының ажил-херектерин билер, ааа ынак муң-муң пионер вожатыйлары хүн-бүрүде углап башкарып турарлар.

Оң-биле кады пионер организацияларының ажылында улуг четпестер бар деп съезд санап тур. Анык пионерлерниң организациязының ажылының денели амдыралдык негеддеринден, урууларның коммунисттик кижизидилгезиниң талазы-биле партияның көдүрүп үндүрүп турар сорулгаларындан хожудап каап турар.

Партияның XIX съездизиниң салгаы совет школаның социалисттик кижизидилгичи ужу-дузанын улам ылай беддериниң сорулгасы болза, пионерлерни болгаш школаларыны Коммунисттик партияның улуг идеяларының өзүзунга, оларны коммунисттик ниитиледилгичи бүгү талазы-биле сайзырангай, медреселди, кады-шырак, бергелерден кортпас тургузуучулары кылдыр кижизидериниң талазы-биле улам-на идепкейлиг ажилдарын комсомолдан болгаш В. И. Ленин аттыг пионер организациязындан негеп турар.

II.

В. И. Ленин аттыг пионер организациясы болза, пионерлерни өөредилгени ак-сеткилдиг көөрүңге, билгилерни оксаадык чокка чүткүлдүп шигээдиң алырынга кижизидер хүлээлгелиг. Эки өөренири, сагыла-чурумунг болуу-совет школаның кол сорулгасы болур.

Оң-биле кады пионерлерниң дык хей ам-даа багай өөренип, өөредилгезинге болгаш сагыла-чурумунга өске школаларга үлегер болбай турар. Элээн хей дружиналарда пионерлерни күзел-соруккур, өөредилге кызымаккый болурунга четпес кижизидип, эки кызып өөренимес, кичээлдерге чурум үрээр, бажыга берген онаалгаларны күстеспес пионерлерге коллектив сагыларын чедирбей турар. Өөредилгени медреселди-биле көөрүңге пионерлерни кижизидери угаангыр эвес, харын чамдыкта шын эвес болуп, чүгө сагыла-чурум чок болган багай өөредилгелиг пионерлерни «кезедери-биле» кызыгарлатып турары ховар эвес. Өөредилге ажылы методтарын пионер организаациязынга ана-ла шилчидип каап турганының фактылары бар. Чамдык пионер вожатыйлары отрядтарда өөредилге үчүдүн кылдырып, боттарының эштериниң бажык онаалганын күүседир чорукту хынаарын пи-

онерлерге даандырып турар. Хей-хей отрядтарда эртемнер азынын «сборлары дээр чүве непереп барган, ааа пионерлер өөредилге программаның тус-тус темаларын болгаш бөлүктөрүн өөренип, өөредилгениң эртен материалдарын кааптап, өөредилге талазы-биле берген онаалгаларын күүседип турарлар. Оң түнелинде дык хей пионер организацияларының ажылы байлак эвес болуп, пионерлерниң яны-бүрү талаларыг сонургалдарын хандырып турар.

Өөреникчилерниң билги дээр пионер отрядтарының болгаш дружиналарының демисели болза, урууларның бот-ажыл-чорудулгалыг организациясы болуп пионер организациязынга таарышкан методтар-биле чорутунар ужурулду дээрзин съезд демделеп тур. Пионер организациясы болза, өөредилгени ак-сеткилдиг көөрүңге урууларны кижизидип, практикалыг болгаш хандыкшыдып ажил-херектерин дамчытыр чүлү-бүрү бөлүмнерге, школа чанының дуржулга участоктарына, өөредилге кабинеттеринге, школаларың лабораторияларына билгилерге ынакшыды болгаш сонургалды оларга сиңиктирер ужурулду.

Пионерлер ортузунга техниктиг чогаадылгалар болгаш юннатчы ажил школаларының политехниктиг өөредилгезинге дузалаар, алган билгичи практика кырынга ажылдарына оларны өөредир, долгандып турган амдырал-биле, үлетпүр болгаш көдээ ажил-агыл бұдурлугезин биле школаның харылаазын быжыглаарыга дузалаар ужурулду.

3-4 класстарың пионерлерин «шевер холдар» бөлүмнеринге, элээди пионерлерни — электротехниканы, радиотехниканы, авиомодельчи болгаш судно моделиниң бөлүмнеринге, көдээ ажил-агыл техниканың бөлүмнеринге идепкейлиг хаара тудар ужурулду. Көргүзүлгө, херекселерин, өөредилге приборлары кылыры, олимпиадалары чорудуп, анык математиктерин, физиктерин, химиктерин, натуралистерин конкурстарын эрттирери, техниктиг тывынгыр чоруктуң делгелгезин кылып, анык авиамоделистерин, судно моделистериниң чарыжын чорудары дээр шыкша ажилды ындыг хевирлерин пионерлер ортузунга калбаа-биле ажылгаар. Үлетпүрүң болгаш көдээ ажил-агылның мураакчылары-биле, эртемниң база техниканың ажилдакчылары-биле ужуражышкынары кылыр, бұдурлугезинге, колхозтарже, МТС-терже, совхозтарже экскурсиялары чорудар.

Школалар дашкаар албан черлеринге чүлү-бүрү бөлүмнериң четкиниң бүгү кемчег-биле калбартыры, оларны ажылынга урууларның эн-не калбак кезектерин хаара тударын чедип алыры, школалар дашкаар албан черлериниң базанынга, профвилед болгаш көдээ клубтарга пионерлерниң техникага сонургалын, көдээ ажил-агылга, бойдука ынакшылын сайзырадыр массалыг кемчелерин чорудары эргежок чүгүлэ. Үлетпүр бұдурлугезиниң, МТС-териниң, совхозтарны, дээди болгаш ортумак тускай өөредилге черлериниң комсомол организацияларының хүлээлгезин болза, школаларга болгаш школалар дашкаар албан черлеринге ажилдар өрээлдерин болгаш булуңчулгаштары, радио беддирлерин тургузар болгаш дерип дугайында хей-биле дузалаары, техниктиг бөлүмнерин удурунга мергеждилгичи удурукчуларын тускайлаары, бөлүмнерге эргежок чүгүлэ материалдар болгаш чепсектер тургузуу дээр сагыш салыры болур.

Чоокку үеде школаларың болгаш уруулар бажынарының чанынга өөредилге-дуржулгалыг участоктарын тургузарын улус өөредилгезиниң органны-биле кады дооскар турарын комсомол обкомнарынга, крайкомнарынга, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларың пионерлерниң удурукчуларыңга хүлээди. Урууларны бот-тывынгыр уран-чүлүңү көрүлдөлери, ыры байырлардарын үргүлчү чорудар. Пионерлерниң болгаш школаларың ортузунга массалыг ниити ыраашкыны хөгжүдериң чүгүлэ ужурудузанын барымдалааш, ортумак школа бүрүзүңге ниити ыры коллективтерин тургузарын чедип алырын комсомолдуң удурут органныңга хүлээди.

рудуп турарын съезд демделеп тур. Чамдык пионерлер бодун школага, бажыныга, кудумчуга төлөп чок ап чорууру, ада-иелеринге, башкыларыга, улуг кижилерге хамаарыштыр долгон чорукту кылып турарлар. Комсомол болгаш пионер организациялары ол ышкаш фактылар-биле эптежиң турарлар.

Комсомол болгаш пионер организациясы болза, өөреникчилерниң чурум чок, долгон чоруктарының, социалистиг өңү-хөреңгини кам-хайра чок көөрүңүң фактыларыңга удуру шиттириг демисели чорудар, уруулар ортузунче хоралыг сөздөрлөрүң, шажынчы артышкынарың кирер чорун болдурбас ужурулду. Пионерлерни коммунисттик моральды өзүзунга кижизидериниң талазы-биле бүгү ажылды чалгааранчыг болгаш ниити кыйгырылгар хевирлиг кылдыр чорутпайн, а эки өөредилгениң, ниитиниң ажыктыг ажылының, өөреникчилерниң кончуг эки сагыла-чурумунуң, бичи чаштарың дугайында сагыш салымшкының чижектерин, совет кижилерни эрес-маадилыг болгаш чагай чоруктарының чижектерин уруулар-биле ажылга хей-биле ажылгаар.

Пионер организациясы пионерлерни совет патриотизмин, улустар аразының найыралың болгаш пролетаржы интернационализмни медреселге моон сонгаар-даа кижизидер, оларны Коммунисттик партияга, бистик социалистиг Төрээн чуртувуска бердинген, шынчы ленинчилер кылдыр өстүрер ужурулду.

Комсомол организациялары, пионер отрядтары болгаш дружиналары болза, пионерлерни күш-ажылга ынак кылдыр кижизидеринге улуг кичээнгейн салыр, школаның кабинеттерин деринге, школаның девискээрин чагайжыларынга, спорт шөлчүгөштерин кылырынга, школа чанынга өөредилге-дуржулгалыг участоктарың ажилдарыңга, школаның радиоужуларынга идепкейлиг киржирине пионерлерни хаара тудар ужурулду. Пионерлер ада-иезиниң, дөргүл-төрелдериниң бажык ажилдарыңга дузалажыр, бодун боду хандыгынарының талазы-биле чүлүлдери күүседир ужурулду. Пионерлерни көдээ ажил-агылга кылып шылаптар хире ажилдарыңга кирширтсе чогуур. Пионер дружиналары болгаш отрядтары болза, бистик улустуң хүн-бүрү кылып турар күш-ажылының мааддыктыг чоруктарың пионерлерге көргүзөр, оларны яны-бүрү профессионалдык талантылар, өөреникчилерни күш-ажыл чорудулганынга белеткээр хүлээлгелиг.

Ада-чурттуң Улуг дайының үезинде өлгөн дайыкчыларың өгүлдөлериңе, инвалдидерге болгаш кырып-чөпөннерге дузалаарың талазы-биле пионерлерни тигүүру ажилдарын пионер организациясы бүгү тала-биле деткир, непередир ужурулду.

Пионерлерниң мага-бот кижизидилгезиниң талазы-биле ажылды күштелдирип, пионер бүрүзү хүнү-не эртенги гимнастиканы кылып турарын чедип алырын комсомол обкомнарыңга, крайкомнарыңга, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларыңга съезд хүлээдиң тур. Пионер организациязыңга багтап турган үезинде пионерлер болза, похолду амдыралдык чанчыларын шигээдиң алыр. БГТО-нүң комплексин дужааган турар ужурулду.

Пионер организациязыңга уран-чечен талазы-биле кижизидилгени экижидип, урууларны чогаадыкчы мергеждилерин идепкейлиг илерлерин болгаш сайзырадыры, пионерлерни литератураны болгаш уран-чүлүңү эң дээр чогаалдары-биле делгерней таныштыраарын комсомол райкомнарыңга, хооркомнарыңга, обкомнарыңга, крайкомнарыңга, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларыңга, пионерлерниң удурукчуларыңга хүлээди. Урууларны бот-тывынгыр уран-чүлүңү көрүлдөлери, ыры байырлардарын үргүлчү чорудар. Пионерлерни болгаш школаларың ортузунга массалыг ниити ыраашкыны хөгжүдериң чүгүлэ ужурудузанын барымдалааш, ортумак школа бүрүзүңге ниити ыры коллективтерин тургузарын чедип алырын комсомолдуң удурут органныңга хүлээди.

IV. Пионер организациязыңдык чыл-чорудулганында улуг четпестерниң бирээзи болза, дружиналарың болгаш отрядтарың ажылында бот-ажыл-чорудулганың принципни хажыдып турары деп съезд санап тур. Хей-хей дружиналарга улуг чижилер бүгү чүлүлдери пионерлерниң орнуңа кылырын орадажык, звеноларны, отрядтары, дружиналарын удурутунга пионер активиниң

киржишгезин вожатыйлар, башкылар холгаарлап турарлар. Пионер ажылын эмин эртир чангыс-айлар чорукту болдуруп турар.

Комсомолдуң чамдык ажилдакчылары, вожатыйлар урууларның хар-назынының онзагай чоруктарың багай барымдалап, улуг назылыг кижилер-биле ажилды методтарын пионер организациязыңга шилчидип турар. Хандыкшыдып, солун кемчелерин чорударың орнуңа хей-хей отрядтарда, дружиналарда пионерлерге билдинмес берге лекцияларын болгаш илеткелдерин, хурал ыныкпе чыгышкын хевирлиг «демделгелиг саазынар» болгаш «сценариялар» талазы-биле ажык чок борборлар кылып, пионерлер улуг кижилерниң бижип каан чүлүдериң номчуп турарлар.

Пионержи эки чанчылар хей-хей отрядтарда болгаш дружиналарда уттуңа болуп турар. Пионер слетарын, парадтары, байырларды, одагаларын ховар эрттирип турар; байырлыг шугум чыскаалдарын тук болгаш гори, барабан чокка пионер ырыларын ырлашпай эрттирип турар. Ажылдык чангыс-ай болгаш чедимче чогуңуң дык хей пионер отрядтарың болгаш дружиналарың ажылында хандыкшыдык чүлү чогуңуң уламында чамдык пионерлер пионер организацияларыңга сонургалын чидирип турарлар.

Пионерлерниң инициативаны болгаш бот-ажыл-чорудулганың калбаа-биле хөгжүдериң эргежок чүгүлэзыңге комсомолдуң удурут органнының, комсомол организацияларың кичээнгейн съезд угландырып тур. Сорулга болза, пионерлерниң идепкейли мергеждилди-биле углап-баштаары, звену, отряд болгаш дружина бүрүзүңге пионерлер тодаргай практиктиг ажил-херекти кылган турарын чедип алыры болур. Оң-биле чергелештир пионерлерни хей-ниити ажылы-биле хөдүн эртир даандырап чорукту болдурбаа чогуур.

Звеноларны, отрядтарың, дружиналарың ажылын организация-таарда урууларның романтикаже, оюн-тоглаже, солун болгаш хандыкшыдык чүлүлдерже чүткүлүн утуп болбас.

Пионер сборларың белеткээриниң болгаш эрттирериниң шынарын дык экижидери негетип турар. Пионерлер сборларга номнары, шилерин, кино-чуруктарыңа чугаалажып көөр, боттарың техниктиг уран-чечен чогаадыла талазы-биле чедикшиңнериң көргүзөр, оюннары, танецтерин, ырларын өөренир, элчедилгич пионержи ажил-херектерин айтыр ужурулду. Сбор бүрүзү хандыкшыдык, солун болур, ону белеткээринге болгаш эрттиреринге пионерлер боттары киржир ужурулду.

Спорт, бот-тывынгыр уран-чүлү, техниктиг болгаш чурулга чүлүңүң, коннат ажылының талазы-биле чарышты пионер звеноларының, отрядтарың, дружиналарың ажылыңа кирерин комсомол болгаш пионер организацияларыңга сүмдээр. Пионер ажылының чамдык хевирлериниң талазы-биле чедикшиңнер дээр тыпсыры-биле «Анык натуралист», «Анык техник», «Анык турист» деп пионерниң херек демдектерин тургузары чүгүлэ деп санаар. Оңа шылгараан пионерлерни, пионер отрядтарының, дружиналарың болгаш пионер ажилдакчыларың аттарын кирериң-биле ВЛКСМ ТК-га В. И. Ленин аттыг пионер организациязыңдык Хүндүлө дептерин тургузар.

Пионер организациязыңга бот-ажыл-чорудулганы болгаш инициативаны улам ынак хөгжүдериңниң сорулгасы пионер активни кижизидериниң, пионерлер ортузунга практиктиг ажилдарың чаңчыларын оларга сиңиктирериниң талазы-биле ажылды экижидерин негеп турар. Комсомол органны болза, пионер активиниң өөредилгезин организация-таар, горнистерин, барабанчылары, бот-тывынгыр уран-чүлүңү организаацияларың, күш-культура ажылының инструкторларын, эгелекчи-массовиктерин белеткээр калбар-тыр.

V.

В. И. Ленин аттыг пионер организациязыңдык ажылыңа улуг четпестер хамыктын-на мурунда ВЛКСМ ТК-ны, комсомол обкомнарың, крайкомнарың, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларың талазында оң хүн-бүрү ажил-чорудулганың сула удурут турары-биле тайылбырлатынар деп съезд санап тур. Пионер ажылының дуржулганы багай өөренип, багай непередил турар. Комсомолдуң дык хей ажилдакчылары пионер организаациязың таварыла кылдыр сонургал көөр, башкылар, вожатый-

лар-биле кошкак харылзажып, школаларга, пионер лагерлеринге, школалар дашкаар албан черлеринге барбастар. Үлетпүр бұдурлугезиниң, албан черлериниң, колхозтарны, МТС-терниң, совхозтарны, өөредилге черлериниң болгаш эртем албан черлериниң комсомол организацияларын пионерлер-биле ажылга сула кирширтир турар.

Пионер дружиналарың болгаш отрядтарың ажылыңды чедикшиңниң болуру пионер вожатыйны белеткээриниң денелинде, уруулар-биле ажылды оң организация-билеринден кол хамааржыр. Ынчал-за-даа комсомолдуң дык хей райкомнары, хооркомнары болгаш обкомнары пионер вожатыйлары кадрларын шилип алырын, белеткээрин багай чорудуп турар. Дык хей дружиналарда пионер вожатыйларың чок болуп турарын мырынай эптежир аргажок чүлү деп съезд санап тур. Чогуур ниити билгилерди чок, уруулар-биле ажилдаар күзели болгаш мергежил чок кижилерни пионер ажылыңга чорудуп турары ховар эвес. Вожатыйларың үргүлчү солчур чорун болдуруп турар. Пионер вожатыйларың өөредилгениң организация-таарында улуг четпестер бар. Урууларга солун болгаш ажыктыг ажилдары чорударың практиказыңга, оюннарга, танецтерге вожатыйларың сула өөредип турар.

Пионер дружиналарың удурутуңуң канцеляржы-бюрократтыг методтарын узуткаарын, В. И. Ленин аттыг пионер организациязыңдык ажил-чорудулганы шиттирдиң-биле экижидерин, пионер дружиназы болгаш отряды бүрүзүңге утка-шынардыг ажылды хандыраарын ВЛКСМ ТК-га, комсомол обкомнарыңга, крайкомнарыңга, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларыңга съезд хүлээдиң тур. Оң-биле чергелештир көдээ школаларны пионер дружиналарың удуруту экижидеринче онза кичээнгейн сгдыр херек.

Комсомолдуң удурут органны, комсомол эге организациялары болза, вожатыйларга, яны-бүрү бөлүмнерин, спортчу секцияларың болгаш командаларың удуруткучларыңга ажилдарыңга эң дээр комсомолчулары тускайлап бээрн, маргыладалары, экскурсиялары, похолдары, сборлары, одагалары өске-даа чүлүлдериң организация-таарыңга болгаш эрттиреринге практикти дузаны чедирерин боттарыңды дорт хүлээлгези деп санаар ужурулду. Политика талазы-биле билгилгич комсомолчулары болгаш уруулар-биле ажилдарыңга ынак, мергеждилгич массовиктерни база организаацияларың вожатыйлап ажилдарыңга шилип алыр ужурулду. Пионерниң штаттыг улуг вожатыйларыңга башкы эртемниң комсомолчулары ажилдаар ужурулду.

Пионер вожатыйларын шилип алырыңды, белеткээриниң болгаш билини беддериниң херээн экижидерин, оларның идейлиг кижизидилгезиниң, культуру денелиңди болгаш ажил-херекти мергеждилерин беддериниң дугайында хүн-бүрү сагыш салырын, вожатый кадрларын быжыглаар кемчелерин алыры, оларны сагыш салымшкын болгаш кичээнгей-биле хүрээлээрин ВЛКСМ ТК-га, эвилелдешкен республикаларың ЛКСМ ТК-ларыңга, комсомол крайкомнарыңга, обкомнарыңга съезд хүлээдиң тур. Эң дээр вожатыйларың дуржулганың парралга болгаш радио дамчыштыр калбаа-биле пропагандалап, семинарны, чөвүлө хуралдары, пионер вожатыйларың район, хоорай, край, область, республика болгаш Бүгү-эвилел конференциялары эрттирсе чогуур. Школага үш чылдан ажыр чедикшиңниң ажилдаар пионерниң улуг вожатыйларыңа тыпсыры-биле ВЛКСМ ТК-ны «Эң дээр пионер вожатыйыңга» деп херек демдээр тургузары чүгүлэ деп санаар.

Пионер организациязыңдык ажил-чорудулганы улам ынак экижидериниң талазы-биле комсомолдуң башкылар-биле кады ажилдажылганы чүгүлэ ужурудузаны деп съезд көрүп тур. Комсомол организациялары болза, моон сонгаар-даа пионерлер ортузунга бодунуң бүгү ажылыңга башкыларың дуржулганы болгаш билгилерин калбаа-биле ажылаар ужурулду.

Билгилерни кызымаккай-биле шигээдиң, хей-ниити ажылыңга болгаш ниитиниң ажыктыг күш-ажылыңа идепкейлиг киржип, бистик чуртувуска коммунисттик ниитиледилгич идепкейлиг тургузукчулар болурунга белеткениринче Совет Эвилелиниң анык пионерлерин ВЛКСМ-ниң XII съезидиң кыйгырып турар.

Урууларыңды өөредилгезинче кичээнгей салып турар

Эрзин райондуң «Коммунизмче орук» колхозта эш Күскенин ийи уруулары Нарының 7 чыл школарының 3 болгаш 5 класстарында өөренип турарлар.

Эш Күске урууларыңды өөредилге-кижизидилгези дээр улуг сагыш салып, оларга бүгү таарымчалыг байдалды тургузуп берген.

Уруулары өөрениш келирге хүнүң эртемнеринге оларның алган демдектерин, башкыларың бажыга берген онаалгаларын дневниктерин ден көрүп турар. Школаның башкылары-биле ол үргүлчү харылзааны тургузуп турар.

Иезиниң мындагы сагыш салымшкының түнелинде оң уруулары чүгө «4» болгаш «5» демдектерин өөренип турарлар.

К. НУРЗАТ.

Школага ыаш белеткели

Чөөн-Хемчик райондуң «Октябрь 30 чылы» колхозунуң комсомолчулары болгаш аныктары 16 кижизидилгичи чыл школаның 1954—1955 өөредилге жылында одалгага хергелээр 1 муң кубометр ыяжын белеткээр дугайында хүлээлге алган. Комсомол эге организациязыңдык секретары эш Мижиг-Доржуңуң удуруту-газы-биле аныктар ол ыяштын хей кезин белеткээр болгаш артыккан удаас доозар деп турар. Комсомолчулар Тая, Көк, аныктар Арша, Кертиней олар оттулар ыяш хай белеткээриниң нормазын хүн-бүрүде 140—150 хуу күүседип турган.

М. СЕВЕН.

Будурулгениң чедишкивери

Улуг-Хем райондуң үлетпүр комбинаты эртен чылын продукцияңга бот-үнезин 22 хуу чингедирин чедип алган. Бо чылын оң-даа бедик көргүзүлгели болурунга коллектив улам күженишкениң ажилдап турар.

Комбинат январыңдык будурулгелерин 109 хуу, а февральдың 111 хуу күүсеткен. Январь болгаш февраль айларың оналдаларын катый аларга дааранылга цехи планын 170 хуу күүседип, будурулгеле социалисттик чарыштын бирги черин ээлеп турар. Пидорама, чазаныла цехтери база-ла багай эвес көргүзүлгелиг.

Комбинатта Блюнов, Санчай, Шелепов, Маркелова, Журавлева, Тобганин, Угланов, Марьянов шыкша нормазын 150—200 хуу күүседип турарларын хейнү демделеп болур.

Т. ХОВАЛЫГ.

Ыаш белеткелинде бригада

Чөөн-Хемчик районда Чадааның көдээ ажил-агыл дуржулга станциязыңдык тудуг материалы белеткээр бригадасы бо чылдык тудуунга хергелээр 1500 кубометр ыяшты, база 600 кубометр оттулар ыяшты айтыганын хуусаазының бетинде шалыккыны-биле белеткеп дооскан.

Ыаш белеткелинге эштер О. Хеймер-оол, Х. Семис-оол олар бүдүрер ажил нормазын 125—150 хуу күүседип, кызымак ажилдаарлар.

О. СОДНА.

Чүлүг-Хөлдө балыкчылар

Чонга ашчмен барааннарын улам элбикшидер, бистик улустуустан материалдык байдалың чагайжыдар дугайында партияның болгаш чазактын шиттирлерин ботандырап сорулга-биле Кызылдың горно баштаар чери эртен чылын Мянгуң-Тайганың Чүлүг-Хөлдө балыкчы бригадга организация-таар чоруткан. Дуржулгалык бригадир эш Селинин 6 кижилгич ол балыкчылары 25 тонна кадыры тудар планын турган; Олар чагы үеде 15400 килограммы, кыжын дош аадаан 23 тонна балыкты белеткээр, азы бригадга планын 153 хуу күүсеткен. Ылаңгыра Дордофеев онаалданы үргүлчү 185 хуу, Андреев—200 хуу күүседип турган.

Балыкчыларың тывынгыр чег аразы ырак болгонда чүгө самолет-биле эккеп турар. Бо аразында 15 уда ужулдула-биле 13 тонна балыкты Кызылдың магазинеринге эккеп садылган. Бо талазы-биле транспортту хожудап, хергелчелериниң негелдери улгадып турарын өөренишкан, хоорай Соевдиниң IX сессиязың шиттиреринге үндөлгезин, бо чылын ол бригаданың составын 20 кижизидер өстүрер болгаш балыкты ол черинге дузап кадыраарыңга белеткелип турар.

Бригадага бирээңге-ле 20 килограмм калдырган балык кирер 50-деч эвээш эвес хааржакчылаштары бээ дооскар болгаш өске-даа савалар

Районнуң медицина ажылдакчыларының чөвүлел хуралы

Бо чылдың марттың ийги чартында Тээли суурга районнуң медицина ажылдакчыларының чөвүлел хуралы болуп эрткен.

Чөвүлел хуралга СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң болгаш чоокта чаа Пленумунуң төгүлүг доктаалдарын күөсөдир хемчеглер талазыбиле районнуң медицина ажылдакчыларының моон соңгааргы сорулгаларының дугайын чугаалашкан.

Сөөлгү үеде районда ажылчы чоңунуң кадры камгалалының херээ мурнуку чылдарга бодаарга элээн экижээ, эмнелге салбырлары колхозтар, сумулар санында бар, а олар медицина кадрлары-биле чүгле сан чедиштер четчелетинген эвес, харыя шупту ортумак болгаш дээди эртемниң кадрлар-биле долдурунган.

«Тиилелге» колхозта эш Чеснаков, район төвүнде фельдшер эмчи Прохорова, «Мурнакчы» колхозта эш Аракчаа, Сталин аттыг колхозта эш Дүпүр ышкаш чоңунуң кадры дээш ак-сеткилдиң бараан болуп турар штер бар.

Оон-биле чергелештир «Дөң-Терек» колхозта эмнелге салбырының эргелекчизи Кулакова, район төвүнде эмнелге эргелекчизи Жеребинова, санитар-инспектор Гусева ышкаш онаашкан хүдээлгезинге харысалга чок болуп, боттарының политбиленин

бедидеринге сагыш салбас, практиктың ажылында эвээш эвес четпестерлиг иштерин хуралга демдеглээн.

Эмчи кадрларның ажылынга болгаш амьдырал-чуртталганыңче об-ластың база районнуң кадры камгалал килдистери болгаш кэдээ Советтер, колхозтар байтаар чераери эвээш кичээнгей салып турарын, ылаңгыя районнуң эргелекчилер нитилели (даргазы эш Наксыл) эмчи кадрларны эргежок чугула хергелел барааннары, чем продуктулар-биле четпес хандырып келгенин ук хурал илереткен.

Районнуң медицина ажылдакчыларының чөвүлел хуралы СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төгүлүг шийтирилгенин амьдыралга чедишкенин боттандырып-биле чергелештир, кэдээ чоңга эмчи дузалачызын чөп көргүзөр талазы-биле ажылды экижидерин, ылаңгыя чакы тарылга ажылының үезинде колхозтарның бригадалар санынга дежурный, дузалар аптекажыгаштары организастаарын, а ол ышкаш чоң ортузунга совет медицина эртемниң чедишкенин, пропагандалап чорудар ажылды калбартырының дугайында шийтирнү хүлээп алган.

А. АДЫГБАЙ.

Интернатта кижизидилгелиг ажыл

Өвүр районнуң Торгалыг чеди чыл школазында интернаттың ажылы багай эвес органиастаан. Өөредилгениң класска болгаш класс-тан дашкаар бүгү ажылын экижидеринге интернат ажылдакчылары-биле болгаш башкылар коллективиниң харылсазын быжыглааны кол салып болган.

Интернатта өөредилге-кижизидилгелиг ажылдар план ёзуугар чоруп турар. Өөренкилерниң ортузунга совет эртемниң, техниканың болгаш кэдээ ажил-агыйның чедишкенин дугайында элээн хей темалар лекция, беседалар чорутунган. Бо ажилдары органиастап чорудар талазы-биле интернат эргелекчизи эш Тутатчикова идепкейлиг ажилдап турар.

Эш Тутатчикова өөренкилер бердинген онаалдары канчаар күөсөдир турарын хынап, эки өөредилгелиг өөренкилер багай өөре-

нип турарларга дуза көргүзөр ажилдары боду шууг органиастап турар. Устүнде ажилдары чорударынга школада органиастатынган интернат чөвүлели биче эвес рольду ойнар турар. Интернат шевер холдарының болгаш уран-чүлдүң бөлүмнери база ажилдап турар. Оон ыңай өөредилге-кижизидилгелиг ажилдарга нити интернаттың хана солуну кол черин ээлеп турар. Ам школаның интернаттында эң эки өрээл дээш чарыш чоруп турар.

Интернатка кижизидилге ажилы экижидеринге интернат чөвүлели школада комсомол болгаш пионер организацияларынга чөп даянып, оон хуралдарыга болгаш сборларыга чурум, өөредилге дугайында айтырыглары чугаалажып турар.

Д. СЮНДЮП.

УЛЕГЕРЛИГ КИНОМЕХАНИК

Чөөн-Хемчикте райкинофикация килдизиниң көжер кино механиги эш В. Злобин онаашкан хүдээлгезин аксеткилди күөсөдир турар. Ол чоңун негезин болгаш көрүскөн кинофильмдерин графикте көрдүнгенин ёзуугар озалдаашкын чокка эккеп көргүзүп, кэдээ чоң-биле быжык харылсазын тудуп турар.

Эш Злобин кэдээ суурларга эккеп кинофильмдерин чарлалып чурттагыч чоңга баш бурунгаар дындадып, оон ужуу-утказын тайылбырлап берип турар. Эш Злобин бо чылдың бирги кварталында 55 кинофильмдерин көргүзөр планын тургаш, 87 кинофильмдерин ажилчы

чоңга сонургадып көргүскөн болгаш квартал планын оранчок ажыр күөсөткен. Злобин чүгле бо чылын эки ажилдап, чоңга ак-сеткилди биле бараан болуп турар эвес, эрткен чылын-на үлегерлиг киномеханиктерин бирээзинге санадып, чөл планын 201 хуу күөсөткен.

Аппаратуразы үрелип, көрүкчүлери хомудадып, манаткан таварылгалар анаа чангыс-даа удаа болуп көрбөөн. Чүге дээрге, ол аппараттын, оон өскө-даа херекселдерин камныг ажаап, үргүлчүнүн хайгааралынга тургузуп турар.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

ССРЭ-НИҢ УЛУСТАРЫНЫҢ АКЫ-ДУҢМА ӨГ-БҮЛЕЗИНДЕ

СОВЕТ ГРУЗИЯ

Акы-дуңма күчүлүг өг-бүлөде Совет Эвилелиниң улустары Коммунист партиянык болгаш Совет чактын удуртулгазы-биле коммунист тургузушкунуң чагай оруу-биле бузурелди хөгжүп орат. Партиянык XIX съездинин төгүлүг шийтирилди-биле, ССРЭ-ниң Дээди Советинин V сессиязының болгаш СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалдары-биле чепселенген бистин чурттуң ажилчы чоңынар социалист Ада-чурттуң улус ажил-агыйында болгаш культуразында күчүлүг чаа көдүрүлүшкүнүң чедиң ап турарлар. Бүгү совет кижилерниң материалдыг чагай амьдыралы чайгылыш чок улам өзүп турар.

ССРЭ-ниң улустарының найыралы болза, коммунизмни чедишкенин тургузарының магадылалы болуп, ССРЭ-ниң улустарының найыралы хей националдыг социалист күрүнең тийлестирбес күчүзүн хандырып турар. «ССРЭ-ниң улустарының төгүлүг бүгү дуржулгазы Украинаның улуг оруу улус-биле найыралының бистин чурттуң бүгү улустарының акы-дуңма эвилелиниң болгаш сыйып эп-каттыжылганың тийлестирбес күжү болуп» деп Украинаның Россияга катап каттышканының 300 чыл оюнуң дугайында тезисте айтып турар.

Грузин улус хей чүс чылдар дургузунда төгүзүндө эң аар-берге шылгалдалары хей катап эрттирп, ала дарлалдыг кичинин болгаш кыргып-хыдыр айымыды дөгөн кээп турган даштык эжелекчилерге удур өлүмүң тулчуушкунуңга каш удаа тулчуп турган. Чүс бежен чылдың мурнунда (1801 чылда) Грузия-

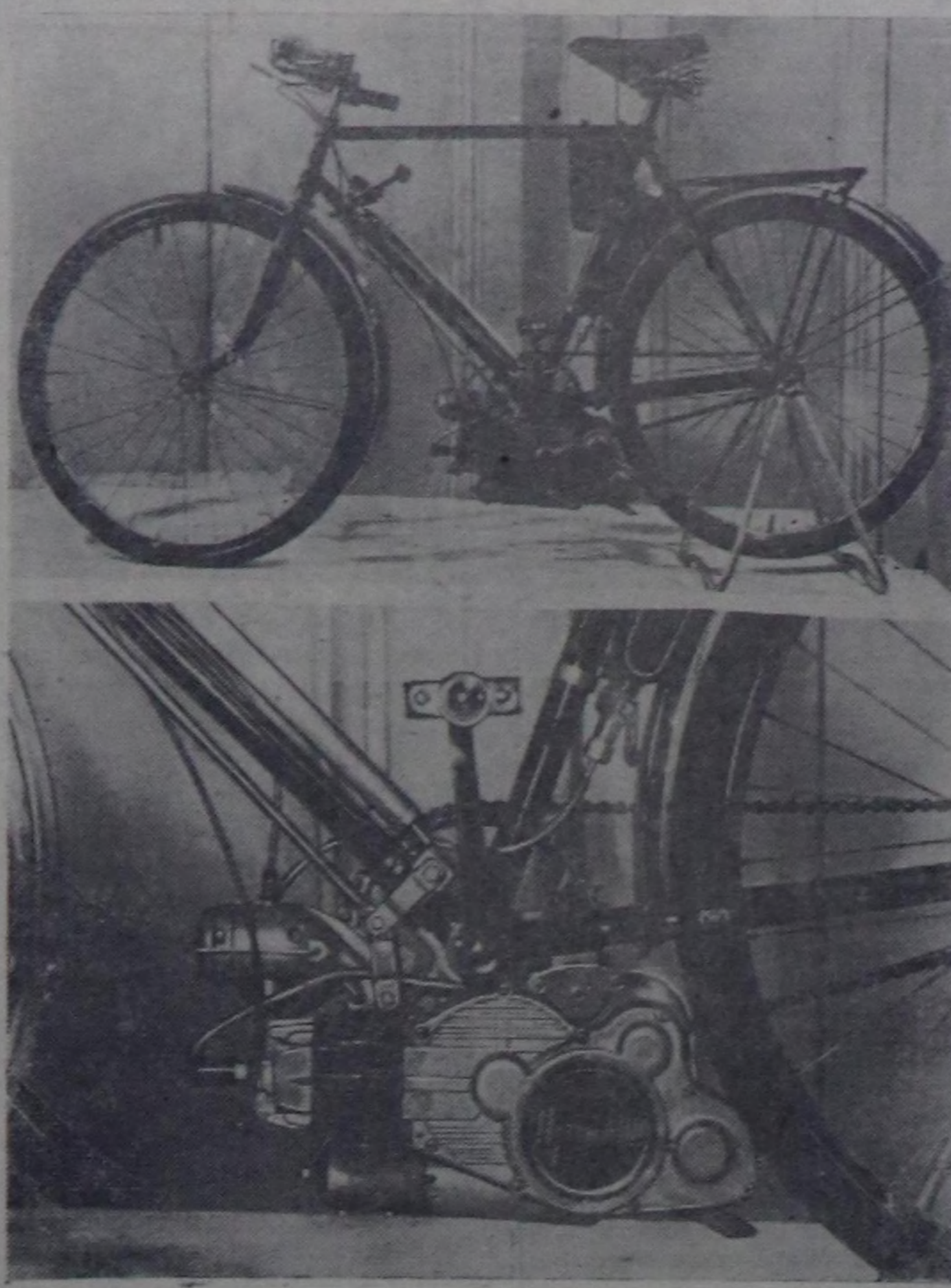
★
М. ЧУБИНИДЗЕ,
Грузин ССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы
★ ★ ★

ның Россия-биле каттышканының дугайында манифестте ат салдыган. Грузин улус улуг оруу улус-биле бодунуң салым-чаяаны кездээ мөңгези-биле каттыштырган болгаш оң ачызы-биле бодунуң нация кылдыр камгалап албышаан, бодунга национал хөгжүлдени хандыраар аралыг болган. Грузиянык чоңу ол чүс чылдардагы найыралын карак огу ышкаш камгалап турар болгаш империалисттерниң хандыг-даа агентилери, буржуаз дедир төрүтүнгенер ол найыралды үрөп-даа, улуг акызы—орус чоңга бүзүрбес чорукту тарандыда, Совет чурттуң бүгү улустарының чангыс-аай найыралын болгаш сыйып каттышкан чорун бузуп-даа шыдаастар.

Россиянык ажилчы ангызының, орус марксисттерниң хосталгалыг демисели Грузияга марксист идеяның хөгжүлдениге улуг сагдар хамаарылганы чедирген. Грузин большевиктер революстуг демиселин теориязы болгаш тактиказын орус большевиктерден өөренип алганнар. «...Грузин социал-демократтыг шимчээшкни болза, чүгле грузин ажилчыларының боду программалыг ангыланчак шимчээшкни эвес, ол болза, бүгү Россиянык шимчээшкни-биле хол-холундан тутунчуп алган чоруп турар шимчээшкни болуп, мындыг болганда Россиянык социал-демократтыг партиязынга катап кирер» деп эш Сталин бижээн. (Чогаалдар, том I, 6—7 арыннарда).

ЧОННУҢ ХЕРЕГЛЕДЕРИНИҢ ЧАА БАРААННАРЫ

«ИРТЫШ» ДЕП ЧАДАГ-ТЕРГЕ МОТОРУ

Совет конструкторлар чаа, ажыктыг «Иртыш» деп чадаг-терге моторун ажилдап кылган болгаш бүдүрүлдө илгеридең турар. Шоолуг улуг эвес моторну чадаг-тергениң адакы белдиринге быжыглап алыр.

Чаа конструкцияның ажыктыгының дугайын моон адаанда саннар чугаалап турар: Чангыс цилиндрлиг, ийи тактылыг мотор 0,6 аът күшүгү шимчээшкни-биле шакта 28 километр чедир дүргөдөп болуп.

Моторнуң бензин савазы сонгу рамада быжыглатынган. Ол саваның ишкери — 1,8 литр. Ол кывар-чүдү 100 километрге четтир. Мотор агаар-биле сооп чорур.

Аксылыг моторлук чадаг-тергениң чоруну мотоциклден дыка артык деп чүвени шылгалда көргүскөн.

Бо чылын үжөн муң шак мындыг моторларны кылып үндүрер.

Чурукта: 1. Моторлук чадаг-тергениң нити хевири. 2. Чадаг-тергедө быжыглап каан «Иртыш» деп мотор.

Чуруу С. Иванов-Аллилуевтиң. (СЭТА-ның фотохрониказы).

МУРНАКЧЫ СААНЧЫ

Монгуш Мыйдок Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» кэдээ ажил-агый артелиниң сүт-бараан фермазында 8 чыл ажилдаан. Ол болза, колхозтуң мурнакчызы. Эрткен чылын төрөөн 54 ниектен 54 бызааны чидирип чокка алган болгаш өстүргөн. Эш Мыйдоктуң өгбүлдүн 1986 күш-хүнүн ажилдаан. Орулгага 6 тонна тарааны болгаш 5900 рубльди алган. СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму-

нун шийтирнү амьдыралга боттандырар дээш демиселге үлегерлиг киржирин ол хүдээнген. Бо чылын төрүүзү чөгүрү 60 ниектен 60 бызааны алыр деп социалист хүдээлгени ол алган.

Эш Мыйдок кэдээ Советтик депутат. Ол хүдээлгезин болгаш соңгучуларның идегелин база-ла үлегерлиг күөсөдир турар.

К. БОРА-КӨЖЕ.

РЕДАНЦИЯГА ЧАГААЛАР

База катап төрелдер уязының дугайында

Өвүр районнуң «Кызыл туку» колхозта эге школа эргелекчизи Шарый-оол, өөредилге эргелекчизи Дагыш олар боттарының төрелдерин школа ажылынга мөөнээрин амдыгаа чедир-ле үргүлчүлөшкөн турарлар.

Шарый-оолдун думалары Монгул-оол, Шагдыр-оол, чоок төрели Сарыг-оол, кенин Намчаң олар школада башкылап турарлар. База бир төрели Семирини деп кижжи школаның интернат эргелекчизинде ажилдап турар. Өөредилге эргелекчизи Дагыш дунмазы Сагааны башкы ажылынга, а кат-нези Көктү школа столоваязының поварыга, чаавазы Деспижетти хлөб быжыркычызыга, чоок төрелдери: Апакты школаның ажил-агыйында, Седикейни школа танымында кирип алган.

Бо үстүнде ийи бөлүк төрелдер уязында школа ажылының талазы-биле эки-даа, багай-даа чүве болуп турарын ылавылап билип алары кон. чүг бергедээн. Хамык четпестер илгеринейи, чажыртынгаш туруп бер-

ген. Ол дугайында маңаа мындыг факт херечи болуп. Дагыштың катты Бүргүт деп кижжи мурунда ук школаның ажил-агыйызынга ажилдап турган. Сөөлүнде санаашкындан илгерээни болза, школаның 3000 рубль түнүгү иштиги, даштыкы хеви чок болган. Ук херекти соонда ылавылап көөрү-биле соңгаарлап каан.

Бо чорук узамдыкка-узамдыкка сөөлүнде барып кымың-даа кырынга салдынары билдинместээн болгаш күрүнең херекчизи төрелдер аразына ыңчаар ис чок будулуп чиккен. Мындыг будулчак четпестери Саглы суму Совети, «Кызыл туку» колхозта парторганизация болгаш районнуң улус өөредилге килдизи мынчага чедир эскериле келген.

Мынчанга эш бштерниң ажылында нитиниң эрге-ажымы дээш эвес, а төрөл сонургалыңче уланган кадры эвес байдалдарын дарый хынап, хемчег алыр өй келген.

К. КУУЛАР.

Четпестерни дарый чайладыр

Бистин Коммунист партиясы болгаш Совет чазавасы Тыва областың колхозтарының органиаста, ажил-агыйын быжыглаарыга болгаш көшкүн чоңу сууржун амьдыралче шилчидеринге материал-техниктиг дузалачыны көргүзүп, чаа тудуларга дедир эгитинмес болгаш узун хуусаалыг чээлинери база тудуг ыяжын халаска берип турар.

Ындыг турбуже, Кызыл районда «Х улуг хурал» колхозтуң сууру 4 чылдың дургузунда өздөдө чок болуп турар. Ол колхоз органиастатынгандан бээр 10 ажыг чыл болуп, бо аразында чүгле 3 чаа бажың тудуп алган. Дыка хей колхозчулар

ам-даа өглерде чурттавышаан. Бо болза, колхоз баштаар чери колхозчуларны сууржун амьдыралче шилчидер дугайында сагыш салбайн турганының фактызы болуп.

Колхоз баштаар чери 1954 чылда тудуг бригадасынга 15 колхозчуларын, 30 айттарын доктаамал ажилдаар кылдыр аазан-даа болза, ам херек кырында биезге-ле 3—4 кижилери ажилдавышаан турар.

Ам колхоз баштаар чери колхозчуларны сууржулга ажилыңче кичээнгейи салып, чангыс-аай хевирбиле кылган бажыңар-биле оларны хандыраары чугула.

Д. БАЙЫР-ООЛ.
С. СЫМЧАН-ООЛ.

Ажылга харысалганы бедидер

Кэдээ Советтер боттарының бирик документилерин шын кылыр талазы-биле харысалгалыг болуп жуурдуг. Ол байдалды Бай-Тайганың Көп-Сөөк кэдээ Совети уттуп турар.

Ылаңгыя ажил-агый дептеринге демдегел кылырда мында айтырыгларны долзуу-биле харылап биживейн турар. Хамаатыларың төрүтүнгөн ай, хуу билдинмес, ону бар документилер ёзуугар шын кылбай,

хамаатыларың үчүп чорутканын, кичир келгени демдегелейин турар. Кырып назыйла бергеннери бичии уруглар кылдыр бижээн болгулаар. Ынчанга сумуда школа назыйлыгларны саны безин билдинмейн турар.

Ол четпестерниң кол чымдаганы болза, суму Совети документилерин шын кылырың харысалгазын херекке албай турарында болуп.

М. МАЙНЫ.

Парлатынмаан чагааларның изи-биле

Тес-Хем районнуң ыяш ажил-агый черинин, оон директор эш Улановтуң контроль чоғундан райончун девискээринде арга-ыяшты улус кайы-хамаан чок кезип, күрүнеге когарал чедирип турарын, районнуң ыяш ажил-агый черинин ажилында улуг четпестер барын шүгүмүлөп, кэдээ бижикчи «Шын» солук редакциясыга чагаа бижээн. Редакция ук материалды Тес-Хем райкүөскомуңче шилчиткен.

Тес-Хем райкүөскомуңун редакцияга дыңатканы болза, материалды райкүөскомуң хуралыга чугаалашкан, районнуң ыяш ажил-агый черинин ажилында улуг четпестер шын болуп илэрээн болгаш районнуң ыяш ажил-агыйында бар четпестери дарый уутлак, шынчыл контрольду тургузарын районнуң ыяш ажил-агый черинин директору эш Улановка райкүөскомуң хуралы дааскан.

ның Сталин аттыг заводу болгаш база ол хоорайның боду-даа грузин улустуң чоргааралы болуп турар. ССРЭ-ниң улустарының найыралының амьдыралчы кайгамчык күжүнүң дугайын ховуда ол чаа хоорай көргүзүп турар. Эвилелденкен республикаларын экономиктиг күчүзүнүң өздүлгезин дугайында Коммунист партиянык болгаш Совет чазактың улуг сагыш салышыкында көрүнүктөлип көстүп турар. Руставаның калбак делем кудумчуларында хей кайт чараш бажыңарың, байлак магазинериниң болгаш тудуужуларның клубунуң чараш колонналарының чаны-биле, стадионуң, парктың чаны-биле эртерге—өскө-даа черге каала-даа бистин Төрөөн чуртувустуң улустарының эп каттышкан күш-ажылының херечилерин көөр. Рустава хоорайны тургузарыңа бүгү чурт дузалаан. Ол тудугта грузинер-биле калы ормун, украинер, азербайджаннар, армянар кады ажилдап турганнар.

Мартен суугуларга болгаш прокаттар станциялары ажилдап киририниң мурнунда чүс-чүс грузин металлурттар РСФСР-ниң, Украинанык металлургия бүдүрүлгелериниң кан эвилдериниң болгаш прокаттың кайгамчык школазынга өөренип алганнар.

Руставаның амьдыралында улуг болушкун болза, хоолой прокаттың «400» деп уникалдыг станогун ажилдадып эгелээни болуп. Станын бүдүрүп үндүргөн чорук болза, бистин совет машина тудуунуң техниказының бединни дугайын херечилеп турар. Ол станокту Уралдык аар машина тудуунуң С. Орджоникидзе аттыг заводу кылып үндүргөн, ону тургузарыңа Москваың, Ленинградтын, Харьковтун, Краматорскиниң чамдык бүдүрүлгелери база киришкен.

Республиканың индустриалдыг болгаш культурулуг база бир төвү—

Кутансиде автомобиль заводун тургускан. Оон конвейеринде чүгүн болду дүжүрер чүс-чүс машиналар шагда-ла үнүп турар апарган. Грузиянык автомобиль тудуучуларының мергежилдиг кадрлары нарын мергежилдерин орус мастерлерниң удуртулгазы-биле Москвага болгаш Горькийге өөренип алганнар.

Грузиянык станок болгаш машина тудуучулары металл кезер, пещ аргыяр станоктарны, дагың руда үлетпүрлеринге дериг чепсектерин, приборларын, довурак сордулар машиналарын, шай болгаш арага бүдүрер үлетпүрлерге дериг херекселдерин бүдүрүп үндүрүп турар.

Чик база аш-чем үлетпүрү Совет Грузияда калбарып, хөгжүп турар. Пещ аргыяр үлетпүрүн он-он үлетпүрлериниң бүдүрүп үндүрүп турар язы-бүрү продукцияларының саны улам өзүп турар. Чүгле сөөлгү он үш чылдарың иштинде дүктен артык кылган пещтер бүдүрүлгези республикада барык 2 катап, торгу пещтер — 2,5 катап, хөөвө-саазында кылган пещтер барык 10 катап хире улгаткан.

Тбилисиде трикотаж аргыяр комбинат ада-чурттуң бирги чериниң техниказы-биле чепселенген. Камволь-шепкен фабриказы чүгүл республикада эвес, харын бүгү эвилелде мурнакчы чик үлетпүр бүдүрүлгелериниң бирээни болуп турар. Ол тудурулге 1953 чылдың бүгү техника-экономиктиг көргүзүлгелериниң талазы-биле планын эрткен чылдың ноябрьның 15-те күөсетк-н. Ол фабрика эрткен чылын 1940 чыл-биле деңдээрге дүк аргылыг пещтерин барык ийи катап хөйүнү бүдүрүп үндүргөн. Тбилисиниң шекпенчилери дүк аргылыг пещтерин 1953 чылдагызындан 450 муң метр хөйүнү бүдүрүп үндүрер. Меринустуң чыңгө дүгүндө кылган пещтерниң бүдүрүлгези барык ийи катап улгадыр.

пещ кылыр комбинат тургузунуп турар. Эрткен чылын ол комбинат 20 миллион ажыг метр пещту Төрөөн чуртка бүдүрүп берген. Тудушкуну шуут доозулган соонда ол комбинат чыл бүрүдө-ле 51 миллион ажыг метр пещтерин бүдүрүп турар апаар. Совет эрге-чаргырың чылдарында Грузияга шай бүдүрүп үндүрери барык 200 катап улгаткан. Арага-водка, консерва, варенье кылыгының талазы-биле Грузия Бүгү-эвилелде ат-сурагыг болу берген.

Грузиянык социалист кэдээ ажил-агыйы күчүлүг чаа көдүрүлүшкүнү-биле хөгжүп турар. Республикада 100 ажыг МТС-тер ажилдап турар. Олар байлак техника-биле чепселенгеннер.

Кэдээ ажил-агый культураларының шөлү калбарып болгаш колхоз шөлдериниң дүжүдү бедээн. Шайның шөлү бирги беш чылдың эгезинде 4 муң гектар турганындан 1953 чылдың түнчүзүндө 60 муң гектар чедир өскөн. Грузиянык шай ажилдылары эрткен чылын шайның бедик шынарың ногаан бүрүлери 100 муң тонна ажыгын чуртка берген. Цитрустар шөлү ам 25.600 ажыг гектар чедө берген. Ындыг болза-даа, колхоз тургузууда салдырган аргаларың ажилгалы оон-биле кызыгаарлатынмас. Республиканың кэдээ ажил-агыйның эң хожадап калган участого болза, нитиниң мал ажылы болуп турар. Элээн каш чылдарың иштинде мал ажылыңа шоолуг сагыш салбайн турганының чылдагааны-биле бисте мал бажы өөр туржук, дарын эвээз чөп турар. Оон продуктулуу ам-даа чавыс. Картофельдиң болгаш ногааларың дүжүдү бедидериниң талазы-биле шоолуг ажил кылдырмаан. Кэдээ ажил-агыйга, ылаңгыя техниктиг культураны тарып өстүреринге машиналарны багай ажилдап турар.

(Төңүзү 4-кү армында).

КОЛХОЗТАРГА ОРУЛГА-ЧАРЫЛГА СМЕТАЗЫН ШЫН ТУРГУЗАР

Колхозтарны саң-хөө ажил-агийн шын организастаарына оролгачарылга сметазы улуг ужурудузалаг. СЭКП Төп Комитетиниң февраль-март Пленумунун «Чуртка тараа бүдүрерин улам ынай көвүдөдириниң дугайында база кур болгаш куруккан черлерини шынгазылып алырының дугайында» колхозтарның мурунуга салган оролгаларын чедишкенин күөсөдирде планнаашкыны чогуур өйүндө шын тургузары улуг ужурудузалаг. Колхоз бүрүзү чыл бүрүдө чазакты доктааткан майын өзү-гаар бүдүрүлгө планын тургузуп турар. Бүдүрүлгө планына чүгө мөл болгаш чер ажилын сайырдырының саннын көргүзүлгө айткан турар эвес, харын аңаа холбашкан акаша-мөңгүнүнү планнаашкынын шын кылыры эргежок чугула. Колхоз бүрүзү бүдүрүлгө планы-биле кады чылды оролгачарылга сметазын тургузар. Ынчангаш оролгачарылга сметазы колхозтун бүдүрүлгө планын чарылбас кезээ болур.

Оролгачарылга сметазының майын эртен чылдын октябрьда СССР-ниң Көдээ ажил-агый министрство-зу баддылаан. Ында чүгө колхозтун оролгачарылга сметазын эвес, харын ону кварталдар айы-биле чарылгачарылга сметазы атып турар. Оролгачарылга сметазына оролгаларын кай-мын кирип алырын тодаргай айткан турар. Чер болгаш мал ажилында алыр оролгаларының санын база чакгысты өртөөн сметага чүдөдөр айы-биле айттыр. Күрүнеге ыааыла дужаар продуктунуң болгаш колхоз салдынага садар продуктуларының өртөөн тус-тус көчүгүш шын санаар керек. Оролгаларын кирип боорчона санаар практикадан колхоз бүрүзү уштуары чугула.

Сметаның чарылга талазын планнаарда бир дугаарында-ла күрүне мурунуга хүлээлгелерин, магадылал төлөвирлерин, капитал салышыкынына узун хуусаалыг чээлилерин айттыр. Бүдүрүлгө хереглээр чүдө-дөргө чүгө акаша чарылгалын планнаар эвес, харын херек кырында сады алган түннерин барымдаалап чарылгачарылга херек. Бүдүрүлгө хереглээр чүгө акаша материалдары болгаш үүрмек херекселдерин бүдүрүлгө планының көргүзүлгө барымдаалап колхоз баштаар чери баш бурун-гаар санап кылган турар. Ында-даа болза, бухгалтер үчөдүндө санаты-нып турар материалдары болгаш үүрмек херекселдерин санааш, колхозка чүү хереглелерин турарын то-даргайлаар херек.

Оролгачарылга сметазының бир чугула чүдү—акаша хөргөңиниң янзы-бүрү саниларын кирип болгаш ону чарылгачарының бөлүү болур. Ол-ла бөлүккө эртен чылдык акаша хөргөңиниң оролгачарылга киргенин база ол хөргөңини ажилгаарын айттыр. Аңаа бүдүрүлгө хереглээр-биле алган чээлини төлөөрин, а ол ышкаш бо чылын кассада болгаш агар санда арткан акашаны база ки-рер.

Тургустунган оролгачарылга сметазын колхозчуларың ниити хура-лына баддылаары-биле кириер. Колхозчуларың ниити хураалына колхоз баштаар чери сметаның оролгачарылга талазын канчаар планна-ын тайылбырлап бээр болгаш колхозтун курлавырларын ажилгаарын тодаргай айттыр. Колхоз баштаар чери оролгачарылга сметазын тургу-зарда мурнакчы бригадаларын, фермаларың дуржулгазын болгаш

колхозчуларың колхоз бүдүрүлгө-зин улам ынай сайырдырынын, оролгачарылга хөргөңиниң хөргөңини шын ажилгаарының дугайында са-налдарын калбаа-биле ажилгаары эргежок чугула.

Колхозтарны оролгачарылга сметазын шын тургустунган бүдүрүлгө планын барымдаалап кылырын колхоз бүрүзү утпас херек. Бо талазы-биле эртен чылын Току районда «Май 1-зи» колхоз сметаны шын тур-густунган акаша хөргөңиниң алган болгаш хуваашпас фондуң көвүдө-көн. Ол ышкаш Чөөн-Хемчик район-да «Коммунизмче орук» колхоз хөй оролгачарылга сметанын тургу-зуп эртен чылын бүдүрүлгө планын бол-гаш оролгачарылга сметазын чы-жек-биле кылып турган фактылар бар. Чижээ, Барын-Хемчик районда «Тилелге» колхоз бүдүрүлгө планын четче кылбааны-биле оролгачарылга сметазын база-ла шын эвес тургус-кан, ооң уламынан сметаны чүгө 80 хуу күөсеткени илээрээ. Оролгачарылга сметазының күөсөдөдириниң дугайында түнөөдөр колхоз баш-таар чери колхозчуларың мурунуга квартал сандына кылбайн турган. Колхозтун ревизия комиссиясы бү-дүн чылдын дургузулда колхозтун саң-хөө ажил-агийн хынаваан. Ол ышкаш байдалдар Чөөн-Хемчиктин «Кызыл тараачын», Чаа-Халдуң Мо-лодов аттыг колхозтарына база тур-ган.

Колхозтун бүдүрүлгө планы бол-гаш оролгачарылга сметазы—колхоз баштаар чериниң база бүгү колхозчуларың чылда чорудар ажил-дарының программасы болур.

П. КАЛИНИН.

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАДА

Кыдат Улус Республика. Го-минданчылардан чурттуң хос-талганың соонда республика-да муң-муң километр демир оруктар катап тургустунган бол-гаш чаазы-биле туттунган. Ам Кыдатта демир оруктар шугуму-нуң ниити узун дурту 24 муң ки-лометр ажып турар.

Чурукта: Ланьчжоу Синьцзян аразының чаа демир ороунуң ту-дуушкунуна.

Синьхуа агентилелиниң чуруу.

Күрүне чээшкенин бижидилге

ПЕКИН. «Женьминьжибао» со-лунуң медээлээр турарын өзү-гаар алырга, 1954 чылда улус ажил-агый-ның тургузушкунуң күрүне чээшкенин бижидишкени Кыдат Улус Республиканың ажилчыларының болгаш албан-хаакчыларының ортузуна колдуунда доозулган. Чет-че эвес медээ өзү-гаар алырга, чурт-туң ажилчынары болгаш албан-хаакчылары марттын ортан үезинде 1 триллион 762 миллиард 700 миллион юань (акша) ажыг түнүүг чээшкенин облигациязын бижиткенер, ол болза, ажилчынары болгаш албан-хаакчылары бижитсе чогуур түнүүдөн барык-ла 86 хуу ажыг болган.

(СЭТА).

Суггарылга тудуушкуну

ШАНХАЙ. Чөөн Кыдаттын сугга-рылга тудуушкунуң эргелелиниң, начальниги Шу Инь март 24-те үн-гө «Цзефанжибао» солунда тарлаан чүдүлдө шөлдери сугландырынын болгаш оларын янзы-бүрү хем-нерден камгалаарының талазы-биле чорутушуп турар улуг ажилдарың дугайын бижип турар. 1954 чылда Чөөн Кыдатка 628 объектилерге суг-гарылга тудуушкуну чорутушкан тур-ар. Маңаа чаа ажилдар, а ол ыш-каш 1953 чылда доозулбаан туду-ларын доозушкуну база кириер. Бо чылын 450 улуг болгаш үүрмек сугга-рылга тудуулары туттунган турар 40 ажыг суг мөңүнээр станциялар бол-гаш өске-даа суггарылга тудуулары ажилгалга кирген турар ужуруг.

Суггарылга тудууларына күрүне-ниң тускай үндүрүп турар чээлилерин ап турар тараачынарың боттары-ның кылып турар суггарылга ажил-дарынын хемчээли дыка улуг деп Шу И оон ынай бижип турар. Чүгө Шаньдун, Аньхуэй болгаш Чжэцзинь можуларда тараачынар 247 муң ажыг улуг болгаш үүрмек тудуула-рын тудуу турар. Бо тудуулары кы-лырда 83 миллион кубометр ажыг чер ажилдарын кылыры база 320 муң кубометр дашты салыры негетин турар. Тараачынар бо ажилды чаксы хову ажилдарының болгаш хемнерин үрлээрине чедир дооза-рын оралдажып турарлар.

Ол-ла солунда тарлаан өске чүдө-дө медээлээр турары болза, четче эвес медээ өзү-гаар алырга, Чөөн Кыдатта 198970 ажыг улуг болгаш үүрмек суггарылга тудуулары туттунган.

(СЭТА).

Пекинде чаа пест-таавы фабрикасының тудуушкуну

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң медээлээр турарын өзү-гаар алырга, 100 муң ээргиткөө ийги пест-таавы фабрикасының тудуушкуну Пекинде эгелээш... Ол фабрика болза, амгы үедө найсылда тудуу турар, дерил-гелериниң тудуушкуну доостур чедип турар улуг пест-таавы фаб-рикасынан ийи катап улуг болур.

Бо ийи пест-таавы фабрикалары чыл бүрүдө 72,8 миллион метр пест-тү бээрлер.

(СЭТА).

Болгарияның Улус Республикасы биле Кыдат Улус Республиканың аразында бараан солчурунуң болгаш төлөлгелериниң дугайында дугуржулгага ат салганы

СОФИЯ. Кыдат Улус Республи-каның болгаш Болгарияның Улус Республикасының чазак төлөөлери-нин аразына чугалажышыкынары-ның түнелинде 1954 чылда ийи чурттуң аразына бараан солчурунуң болгаш төлөлгелериниң дугайында ду-гуржулга Софияга ат салдыган.

Бараан саарылгазын улгаттыра-рын көрүп турар дугуржулганы өзү-

гаар Кыдат Улус Республика Бол-гарияга өңүг металлдарын, хөвөн-ни, даг-дүгүн, боду бүткен каучукту болгаш өске-даа барааннары бээр. Болгарияның Улус Республикасы Кыдат Улус Республикага машина-ларны, химикайилерин, кылыма-удобренилерин болгаш өске-даа ба-рааннары бээр.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлелинде

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың премьер-министриниң чанында парлалга ведомствоуниң медээлээр турарын өзү-гаар алырга, Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң онза хура-лы март 25-те болуп эртен. Ол ху-ралга ажилчы чоннарың ажыл болгаш амыдырал байдалдарын улам ынай экижидериниң дугайында айтырыгы чугалажып көргөн.

ГДР-ниң чаазаның 1953 чыл-да декабрь 10-дагы доктаалынын ча-да чоруткан хемчегелерин чугала-жып көргөн, ол доктаалды ботта-дырынын талазы-биле бар четпес-терни шүгүмчүлөөн болгаш респу-бликаның чоңуң амыдырал байда-лын улам ынай бидеринче ула-ган тодаргай хемчегелерин айткан.

(СЭТА).

Канда бүгү-делегейниң кинофестивалы

ПАРИЖ. Март 25-те Францияның курорт хоорайы Канга бүгү делегей-ниң 7-ти кинофестивалы ажитынган. Фестивальда 36 чурттар киржил тур-ар, оон иштинде СССР, Чехослова-кия, Венгрия болгаш Польша бар. Фестивальда 115 кино-фильмдер кир-ген. Эртен чылын фестивальга 79 киночурттары көрүскөн. Совет Эвилелиниң фестивалга киргенин «Албанияның улуг дайынчысы Скан-

дербег», «Маринаның салымчолу», «Орус балеттин мастерлер» болгаш «Айже ужудушкун» деп фильмдер бүгү-делегейниң кино урап-чүдүлгүнө киржикчилериниң фестивалга кир-жил улуг сонургалын болурун та-рар.

Бүгү-делегейниң кинофестивалы апрель 9-ка чедир болур.

(СЭТА).

Египеттин революсучу чөвүлелиниң шиитпири

КАИР. Египеттин удуруткучу ре-волюсучу чөвүлелиниң онза хура-лы генерал Нагибтин даргалааны-биле болуп эртен.

Дынаадып турарын өзү-гаар алы-рга, удуруткучу революсучу чөвүлө-моон алаанда шиитпилерини хүлээп алган: политиктиг партиаларны тара-дырынын дугайында хоойлуу күш чок болдулар болгаш политиктиг партиаларын тургузарын чөпшээрээр; тургузукчу хурал «дорт бол-гаш хостуг сонгулдларга үндө-дө-лөөш» сонгуттурар болгаш парла-ментиниң бүрүн эргелерин эдилээр;

удуруткучу революсучу чөвүлөди июль 24-те, тургузукчу хуралдык ажилының ийги хүнүндө тараткан турар; тургузукчу хуралдык баш-тайгы хемчегелерини бирээни болза, республиканың президентизин сон-гууру болур.

Удуруткучу революсучу чөвүлө болза, оң кежигүнери политиктиг чаа партияны тургуспас деп чарлаан болгаш республиканың хамаатыла-рының «политиктиг эргелеринге дээп халдап болбас» дээрин чарлап үн-дүргөн.

(СЭТА).

АКШ-тың Коммунисттиг партиязының Национал Комитетиниң медегели

НЬЮ-ЙОРК. Коммунисттиг парти-аны хорутдаарының дугайында кон-гресске көөр деп турар хоойлу теле-виленин буураашкына таварышты-ры-биле шимчээшкенин калбартып чорударын кыйгырып турар медег-леди АКШ-тың Коммунисттиг парти-язының Национал Комитети пар-лалга чырыдары-биле берген.

ХРОНИКА

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму эш Николай Александрович Михайловту СССР-ниң Польша Улус Республикада онза болгаш бүрүн эргелиг элчининге томуйлаан.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму эш Г. М. Поповту Польша Улус Республикада онза болгаш бүрүн эргелиг элчининг хүлээлгезинде хоставан.

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

ХАМААТЫЛАРГА

Ойнап алышыкының салышыкынар талазы-биле 23-ку тираж 1954 чылдын апрель 4-те Чөөн-Хемчик районун Чадана хоорайда культура Бажынынга болур.

Ажаалганың 1000 дептержигеш бүрүзүңге 25 ойнаашкынар таваржыр, оларның иштинде:

- 1 ойнаашкын — 200 хуу хемчээлге.
- 2 ойнаашкынар — тус бүрүзүңге 100 хуу.
- 22 ойнаашкынар — тус бүрүзүңге 50 хуу.

Ойнаашкынар талазы-биле салышыкының ортумах түнү ажаалга дептержигежиниң чартык чыл дургузуңдагы түң-биле деп болур.

Бир салышыкына ойнаашкынарның ыңдыкы түңү 20000 рубль болур.

Салышыкының түңү хөй болуп, салышкын ажаалга кассазына ур шыгыжатынган тудум-на, ойнап алышыкының түңү хөй болур. Ойнап алышыкының салышыкынын туралааны-ла ажаалга касса-зынга кирип болур.

АКШАНАРЫ АЖААЛГА КАССАЛАРЫНА ШЫГЖАДЫНА! Тыва автономнуг областың күрүнеин күш-ажыкчы ажаалга кассаларының болгаш күрүне чээлиниң эргелелиниң чери.

БҮГҮ ХАМААТЫЛАРГА, ОРГАНИЗАЦИЯЛАРГА БОЛГаш АЛБАН ЧЕРЛЕРИНГЕ

Кызыл—Абакан—Кызыл
Кызыл—Абакан—Красноярск—Кызыл

аразының агаар орунуң почта-пассажир дажышыкынын үргүлчү ажилдап турарын Кызылдың аэропорту дынадып тур.

Самолёттарын чорур хүнери:
Абаканче — вторникте, пятницада.
Красноярскке — пятницада.

Пассажирлер, почта болгаш чүк барда доктааткан хүнерин барымдалалайын хүнүнчү-даа чоруп болур.

Абаканга чедир пассажир билелиниң өртээ — 255 рубль, Красноярске чедир — 375 рубль. Кызылдан самолёттарын ужуп үнериниң шагы — 9 шак 30 минута.

Аэропортта билеттерни баш удур садып турар.

АЭРОПОРТ.

Чоннуң ортузунга кино-чурук көргүзүлгезин экизи-биле организастаар

(Редакцияга келген чагааларның допчулалы)

Уран-чүдүлдүң бир чугула адыры— кино-чурук көргүзүп ажилчы чоннуң коммунисттиг кижизидилгезинге улуг ужурудузалаг. Кино-чурукту чоңга чөп көргүзөр, көрүкчүлериниң культурулуг негелделерин ак-сеткилдиг хандылар чорук кино механиктериниң дорт хүлээлгези. Ындыг турбуже, бо хүлээлгезинге харысалга чок, кино-чурукту орта көргүспес, чоңга культурулу-биле бараан бол-бас, өзү барымдаалап ажилдап турар чамдык кино ажилдакчыларының дугайында бижикчилериниң шүгүмчүлелди чагааларын бистин «Шын» солун редакциязынга кээп турар.

Ооң барымдаазын бижикчилериниң дараазында чагаалары көргүзүп болур. Эрэин районда эш О. Ондарын бижип турары болза, районун колхозтар аразына аргыыр, тускай машина-биле хандырткан көжер кино бар. Ук кинонун механигин эш Антонов, чолаачы эш Хольшин олар боттарының хуу херээнче хөй угла-

нып, арагага хандыгып турар, колхозтар суурларына ийи-чангыс кино эккелгеш, көрүкчүлөргө сонурганчыг эвес, үзүк-чазык, үнү чок, утказы бильдинмес кылдыр экранга үндүрүп келгени хаая эвес. Ол ышкаш олар чоңга боттарының ээлдек эвес, каржы аажы-чанын, чурум чогуң көргүзүп турар чүдөдөр бар.

Бай-Тайга районун Мөгөн-Бурен сумузуңда кино механигин эш Успун-Доржу кино аппаратының материалдыг кезектерин багай кадагалат турар, кинонун мотору үрелик, оозун кудумчуда ээн каапкаш, «Мурнакчы» колхозче чоруй барган, бо дугайын ында суму Совети болгаш партия эге организастазы биле тура кандыг-даа хемчегелерин албайн келген деп эш Х. Самбуу шүгүмчүлөп бижээш.

Өвүр районун Сагыда көжер кино механигин эш Калзаң бодунга онаашкан хүлээлгезинге харысалга

чок ажилдап турар. Чүл дээрге, бо чылдын январьда Хандагайтыже кино сөөртүп чоруткаш, кызыгаар чоогуңга шанаан үрөп алгаш, кино аппаратын ээн черге бүдүн неделя ажыр чыттыргаш, катап барып чедип алган чүдүл бар. Бо чорук Калзаңның арагага хандыгар, чурум чогуңдан болган деп эш К. Каргы-оол бижип турар.

Кызыл районун «Совет Тыва» колхозка район төвүндө кино экеп көргүспөздөн бээр 4—5 айлар ажып турар, а шыннында колхоз район төвүндө мрак эвес, колхозчуларга график өзү-гаар үзүк чок кино көргүзөр аргалар бүрүн бар, маңаа хамаарышкан организацияларның талазында кино ажилын чогуур кичээлгеиниң төвүнге тургустунуп турар деп эш А. Кунгаажык бодунуң чагаазында бижээш.

Мындыг байдалдар кайы-даа районнарда бар.

СОВЕТ ГРУЗИЯ

(Төңчүз. Эгези 3-кү арында).

Грузин ССР-ниң ажилчы чоннары СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму-нун төгүлүг шиитпилеринге удур-туруп алгаш, республиканың көдээ ажил-агыйында бо четпестерни тин-лээрине ам бүгү хемчегелерин ап турар. Бо четпестерни чок кылганда колхозтарын ниитини ажил-агыйы улам быкыгып, оларны оролгачары-лары болгаш күш-хүннериниң ажык-тышы улам өзөр.

Коммунисттиг партияның болгаш Совет чазактын хүн-бүрдө сагыш салыр чүдү болза, ажилчы чонна-рының амыдырал чуртталгазының деңгелини өзүлдөз болур. Бистин республиканың чурттагы чоңуңу материалдыг чаагай амыдыралың дугайын моон адаанда саннардан билип ап болур. Аш-чемниң кол продуктуларын чурттагы чоңга сата-канын 1952 чылдагызынга дөмөй-лээрге, 1953 чылда: ыт болгаш эттен кылган продуктулары — 33,6 ажыг хууну, балык барааннары — 24,8 хууну, мал саржаан — 36,4 хууну, чигирини — барык 10 хууну сат-кан. Чурттагы чоңга эртен чылын хөвөн-сазын аргыттып пөс аймаан 1952 чылдагызында 33 хуу хөйү, торгуну 80 хуу болгаш өске-даа чүдөдөрүн ыңчаар саткан.

Грузияның хоорайлары болгаш көдээ суурлары улам чаагайгыч, чара-ш каас апар чыдар. Бүдүрүлгенин, чуртталганын, культура-чырыдышкы-нын албан черлериниң бажындары-ның чаа корпустары тургустунулап, чаа оруктар кылдынып, электри станциялары туттунуп турар.

Грузин ССР-де калдыкшыдылганын бирги чериниң алдаржаан эки

черлери бар. Климат байдалының онза таарымчалыг эки байдалы, эм-нин аржаан сугларның хөйү чыл бүрүдө-ле он-он муң ажилчы чонна-ры ынаар хаара туруп турар Цхалтубонун, Абастуманин, Бор-жомун, Гагрнын, Тебердтин, Су-хуминиң болгаш кайгамчыктыг өске-даа курорттар бүгү чуртка бил-дингир. Грузияда ам үедө 130 ажыг курорттар болгаш дыштаныр черлер ажилдап турар. Чүгө эртен чылын ооң курорттарына 171 муң хире ки-жи дыштанып. Чаа санаторийлер болгаш дыштаныр черлер тургусту-нуп турар.

Грузия —эрте бурунгуң болгаш байлак культураның чурту болур. ынчаарга совет тургузуугуң үе-зинде оон культуразы көстүп күр-бээни-биле чечектелип, сайырап тур-рар. Өөредилгеге, эртем-билеге чоң-ун хандыкшылы хемчээл чок улуг өскөн. Грузияда ам үедө 4250 ажыг школа ажилдап, ында 700 муң хире оолдар болгаш уруглар өөренип тур-рарлар. Улус ажил-агыйының янзы-бүрү адырларын национал кадрлар-биле хандырап дугайында айтыры чедишкенин шиитпилертинген. Дээди өөредилгениң бо черлеринде 30 муң студентилер эртем билигини шынгазылып өөренип турарлар, 117 техникумнарда 25 муң хире кичи өөренип турар. Тускай база ус-дар-ган училищелеринде ажилчы чонна-рының муң-муң уругдарын өөренип турарлар.

Республикада эртемниң бодалдар-нын төвү эртемнер Академиясы бо-луп турар.

Грузияда парлалга ажилы калба-рын саймыраан.

Чүгө эртен чылын 1720 аттарлыг номерны ниитизи-биле 9056 муң ти-ражтыг кылдыр парлап үндүргөн. В. И. Ленинниң чогаалдарын грузин дылга парлап үндүрерин доос-кан болгаш И. В. Сталинниң чогаал-дарының 13 томнарын парлап үн-дүргөн. Орустун болгаш делегейниң литературазының эң эки классик-териниң чогаалдарын грузин аныак-тар төрөөн дылының кырында ном-чуп турарлар.

Республикада культура чыры-дышкын черлериниң калбак четки-лери бар. Чүгө көдээ чоңга безин 1600 культура бажындары, клубтар, библиотекалар, музейлер бараан бо-луп турар. Көдээ библиотекалары-ном фондузу 4,5 миллион экземпляр чедип турар.

Грузияның чурукчулары, скульп-торлары, композиторлары, артистери Совет Эвилелинин культуразының байлаанга бодунун салышыкынын кирип турар.

ССРЭ-ниң улустарының социал-листтиг кады ажилдажылгазы —бистин хөй националдыг күрүневиштиг күжүнүн болгаш быжыкынын үндө-ин дөзү. Бүгү делегей империал-изминин агентилери, иштикинни болгаш даштыкының дажынары бистин чурттуң улустарының аразы-нын найыралын бузуп, өжөөнөшкөк көрүшпес чорукту тарадырын орал-дажып турарлар. Ынчалза-даа оларны оозу хөй дембээрээшкенин болур. Совет улустарының чангыс-заны бузар дээш чүткүрлер дош-кун ялалалга таваржырлар.

Коммунисттиг партияның болгаш Совет чазакты долгандыр сырый каттышкан грузин улус бүгү совет улус-биле кады коммунизмин чы-рык чаагай тудуун эрестин-биле ту-дуп турарлар.